

Ülke Peyzajı/Koruma Boyutu Ve Planlama (Country Landscape/Protection And Planning)

Öner DEMİREL¹, Meryem Bihter BİNGÜL BULUT²

¹Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kırıkkale/Türkiye
odefe01@gmail.com. <https://orcid.org/0000-0002-8102-5589>

²Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kırıkkale/Türkiye
mbbingul@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4496-8198>

Doi: <https://doi.org/10.53463/splandes.202200148>

Corresponding Author/İletişim yazarı: Öner DEMİREL

E-mail: odefe01@gmail.com

ÖZET

A.B.D. ve Kanada'da 1970 ile 80'li yıllar arası kısa süreli olarak kullanılan, ülkemizde ise 1990'lı yıllara kadar sürdürülen Mili Park Uzun Devreli Gelişme Planları, daha çok klasik planlama yaklaşımı olarak adlandırılmaktadır. Korunan alan planlama çalışmalarının tamamlanması ve uygulamaya geçilebilmesi amacıyla Temmuz 2000'de Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Uzun Devreli Gelişme Planı Büro Koordinatörlüğü oluşturulmuştur. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 'Uzun Devreli Gelişme Planı ve Yönetim Planı Genel Teknik Şartnamesi' hazırlanmıştır. Bu şartnamede, Milli Parklar için Uzun Devreli Gelişme Planları'nın hazırlanacağı belirtilmektedir. Ülkemizde halen uygulanmakta olan Uzun Devreli Gelişme Planı Aşamaları; 1/ Analitik Etüd, 2/Sentez Verilerin Analizi, 3/ Planlama ve 4/ Onay olmak üzere birbirini takip eden 10 adımdan oluşmaktadır. Korunan alanların sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürmesi doğru bir korunan alan planlaması ve yönetimine dayanmaktadır. Korunan alan planlanması alanın sahip olduğu kaynak değerlerinin ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir yönetimi ve kullanımı için nelerin, nasıl, hangi bütçeyle ve kimlerle yapılacağını, uygulama kuralları ve bununla ilişkili yöntemleri ortaya koymayı gerektirmektedir. Bu bağlamda, alanın tüm doğal ve kültürel kaynak değerlerinin uzun dönemde sürdürülebilir korunması ve yönetimi için politika, strateji ve etki değerlendirme, ekonomik planlama, finansal planlama, işletme planlaması ve tür iyileştirme planlaması gibi tanımlanan önemli alt planlarla birlikte bütüncül olarak ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ulusal Park, Korunan Alan, Uzun Devreli Gelişme Planları

ABSTRACT

which were used in the USA and Canada for a short time until the 1990s in our country, are mostly called Classical Planning approach. In July 2000, the Long-Term Development Plan Office Coordinatorship of the General Directorate of National Parks and Hunting and Wildlife was established to complete the planning works and to start implementing. Within the scope of the National Parks Law No. 2873; The 'General Technical Charter of Long-Term Development Plan and Management Plan' has been prepared by the General Directorate of Nature Conservation and National Parks (Arda, 2003). In this specification, it is stated that Long Term Development Plans will be prepared for National Parks. Stages of the Long Term Development Plan currently being implemented in our country; It consists of 10 consecutive steps as 1/ Analytical Study, 2/ Synthesis Data Analysis, 3/ Planning and 4/ Approval. The healthy existence of protected areas is based on good protected area planning and management. Protected area planning requires setting out the resource values of the area and what will be done for the sustainable management and use of biodiversity, how, with what budget, and with whom, the rules of implementation, and the methods associated with this (Griffin, 2002). In this context, it is necessary to consider the area holistically with important sub-plans such as policy, strategy and impact assessment, economic planning, financial planning, business planning, and type improvement planning for the sustainable conservation and management of all-natural and cultural resource values in the long term.

Keywords: National Park, Protected Area, Long Term Development Plans

1. GİRİŞ

Peyzaj, evreni kaplayan çok engin bir fiziksel mekan organizasyonudur. “Evren beni içine alıyor ve bir nokta gibi yutuyor, bense onu düşüncemle kavıyorum” (Blaise PASCAL, 1623-1662). Pascal (1654), İnsanın, başlangıçta “hiçlik” duygusuyla mikro-sonsuzluk (micro-infini) ve makro-sonsuzluk (macro-infini) arasında kaybolduğunu söylese de, sonrasında insanın mikro ve makro sonsuzluğun merkezinde olduğunu söylüyor

Koruma (Conservation); kaynak kullanımının temeli, onu dengeleyen bir felsefe ya da politikadır. Doğa Koruma (Nature Conservation); İnsan ruhunda var olan koruma duygusunun bilinçli bir biçimde ortaya çıkışıdır. Yeryüzü kaynaklarının akılcı koruma ve kullanımını amaçlar (Demirel, 2005).

IUCN (Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği), 2008’e göre Korunan Alanlar: “doğayı ekosistem hizmetleri ve kültürel değerlerle birlikte uzun dönemde korumak amacıyla, yasalarla ve diğer etkili araçlarla kurulan, onaylanan ve yönetilen açıkça tanımlanmış coğrafi yerler” olarak tanımlanmıştır (Dudley and Stolton, 2008).

Korunan Alanlar; “biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığın sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanları, özel çevre koruma bölgeleri vb. koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanlarını kapsar (Resmi Gazete, 2012).

Korunan alanlar nesli tehlike altında, endemik, dar yayılışlı birçok bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır, ayrıca, ekolojik özelliklerinin ve doğal güzelliklerin yanı sıra jeolojik, jeomorfolojik, tarihi, arkeolojik ve kültürel değerlere sahip alanları da içermektedir. Engelsiz tasarım üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Daha çok yoğun kullanım alanları olan parklarda (Eşkil, 2011; Yılmaz ve ark., 2014; Kurter ve Çakmak, 2017; Gürbey, 2019; Nacar, 2021; Kurter ve Çapraz, 2020; Korkmaz ve Küçükali, 2021), kent genelinde (True ve Türel, 2013; Aygün, 2017; Aygün ve ark., 2018; Yılmaz ve Diktaş, 2020), kampüslerde (Çınar, 2010; Sirel ve ark., 2012; Yılmaz ve ark., 2012; Alp, 2014; Çivici ve Gönen, 2015; Taş, 2015; Küçükağtaş ve Kurtaslan, 2017; Körmeçli, 2022) konuyu ele alan çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışma, yoğun bir kullanım alanı olan Adnan Menderes Üniversitesi Güney Kampüsü’nde gerçekleştirilmiştir. Engelli bireylerin fiziksel ortamda karşılaştığı sorunları belirlemek amacıyla alan kullanımları, erişilebilirlik durumu ve yeterliliğinin standartlara uygunluğu saptanmış ve belirlenen sorunlu alanlar için çözüm önerileri sunulmuştur.

Korunan alan düşüncesinin ortaya çıkmasının altında yatan temel nedenler iki başlık altında toplanabilir.

1. Korunan Alanların İçerdiği Doğal ve Kültürel Değerlerin Nitelikleri ve Bu Nitelikler Doğrultusunda Mevcut Durumun Korunmaları Zorunluluğu,
2. Korunan Alanlara Yönelik İnsan Kullanımlarının Bir Tehdit Oluşturması ve Bu Yüzden Bu Kullanımlara Bir Sınırlandırma Getirilmesi ve Değişikliğin Engellenmesi Gereğidir.

Korunan Alanların Korunma Gerekçeleri

- Korunan doğal alanların belli kısıtlamalarla korunma altına alınması basit bir yasaklama faaliyeti değildir.
- Bu çabanın arkasında varoluşumuzu yakından ilgilendiren ahlaksal, estetik, sosyolojik, ekonomik ve ekolojik nedenler yatmaktadır.

- Sahip olunan değerlerin bütünü, geçmiş ve gelecek kuşakların ortak servetidir ve tek taraflı tasarrufta bulunulmamalıdır.

1981 yılında Dünya'nın 4 Büyük Koruma Kuruluşu, Dünya Koruma Stratejisi (World Conservation Strategy)'ni ortaya koyarak 3 temel stratejiyi belirlemişlerdir (Demirel, 2005).

- IUCN-Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği
- FAO-Birleşik Devletler Gıda ve Tarım Organizasyonu
- WWF-Dünya Yaban Hayatı Fonu
- UNEP-Birleşik Devletler Çevre Programı

3 Temel Strateji

- Biyolojik Çeşitliliğin Korunması
- Genetik Çeşitliliğin Korunması
- Türlerin ve Ekosistemlerin Dengeli Kullanımı

Temel Hedef → Canlı Doğal Kaynakların Korunması → Dengeli Kalkınma

Dünya üzerinde yaklaşık 238.563'den fazla ve 26 milyon km² yer kaplayan korunan alan bulunmaktadır. UNEP-WCMC ve IUCN tarafından ortaklaşa yönetilen, Dünyadaki Korunan Alanlar Veri Tabanı 2018 Raporu'nda, Dünya karasal topraklar ve İç suların yaklaşık % 14,9'u ve küresel okyanusun sadece % 7,3'ünden fazla alan koruma altına alınmıştır.

Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin 10. Taraflar Toplantısı'nda, 2010-2020 Biyoçeşitlilik Stratejik Plan Hedefleri; “Özellikle biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetleri açısından önem taşıyan, karasal alanlar ve iç suların % 17'sinin koruma altına alınması, Denizel alanlar ve kıyıların % 10'unun korunması hedeflenmiştir.

Türkiye su zengini bir ülke değildir. Kişi başına düşen yıllık su miktarına göre ülkemiz su azlığı yaşayan bir ülke konumundadır. Kişi Başına Düşen Yıllık Kullanılabilir Su Miktarı 1.519 m³ civarındadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2050 yılı için nüfusumuzun 100 milyon olacağını öngörmüştür. Bu durumda 2050 yılı için kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının 1.120 m³/yıl civarında olacağı söylenebilir. Türkiye’de Yıllık Ortalama Yağış yaklaşık 643 mm, Ülkemizin Tüketilebilir Yerüstü ve Yeraltı Su Potansiyeli Yılda Ortalama toplam 112 milyar m³tür. Nüfus Artışı, kentleşme ve hızla gelişen turizm sektörü göz önünde bulundurularak 2010 yılında 6 km³ olan evsel su kullanımının 2023 yılında 18 km³e ulaşacağı öngörülmektedir.

1900-2000 yüzyılı “kentsel devrim”in yüzyılıdır (UN, 1980). Kentsel Nüfus, 1800’lerde %3, 1900’lü yıllarda %14, 2000’li yıllarda %47, 2021’de %55 seviyelerinde (7.853.928.000) olup Birleşmiş Milletler nüfus projeksiyonlarına göre 2050 yılında %72’ye ulaşacağı ve 9.8 Milyar olacağı tahmin edilmektedir (UN, 2017). Günümüz kentleri dünya yüzeyinin % 2’sini kaplamakta fakat dünya kaynaklarının %75’ini tüketmektedir (Wiemann, 1996).

Ülkemizin, BM nüfus projeksiyonlarına göre 96 milyon kişiyle 2050 yılında Dünyanın en kalabalık 19. ülkesi olacağı bildirilmektedir (UN, 2017). Türkiye’de kentleşme oranı %88 olarak Şehircilik Şurası (2017)’nda ortaya konmuştur.

12.11.2012 tarihinde çıkarılan 6360 sayılı yasa (On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun) ile 30 Büyükşehir belediyesi ile yeni ilçeler kurulmakta ve köylerin mahallelere dönüşmesi ile kentsel nüfus oranı % 88 gibi yanıltıcı bir rakamla bizi karşı karşıya bırakmaktadır. 30 büyükşehirdeki 16 bin 220 köyün mahalleye dönüşmesiyle Türkiye’deki 34

bin 434 olan köy sayısı 18 bin 214 adede inmiştir. Bir başka deyişle köylerin yaklaşık %50'si mahalleye dönüştürülmüştür.

Yeryüzündeki en önemli 7 gen merkezinden biri olarak bilinen Türkiye, biyolojik çeşitlilik bakımından bulunduğu coğrafyanın en önemli ülkesidir. Stratejik konumu ile Türkiye çok sayıda türün varlığını sürdürebilmesi bakımından anahtar ülke konumundadır. Bu nedenle Türkiye'nin doğa koruma alanındaki sorumluluğu herhangi bir ülkeninkinden daha fazladır. Bu zenginliğin korunması için toplam alanı 3,2 milyon hektarı aşan ve aralarında milli parkların da bulunduğu 598 koruma alanı ilan edilmiştir."

Kurumsal Düzenlemeler aşağıda verilmektedir:

1937-3116 Sayılı Yasa, Doğa'nın korunmasına yönelik atılan adımlar

1956-6831 Sayılı Yasa, Milli Park kavramının yasada yer alması

1965- Milli Parklar Dairesi'nin kurulması, kurumsallaşma

1966-Milli Parkların Planlanması ile ilgili ilk kitap (Zekai Bayer)

1976- Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü'nün kurulması

1982 yılında Tarım Bakanlığı ile Orman Bakanlığının birleştirilmesini takiben bu genel müdürlük kapatılmış ve Orman Genel Müdürlüğü altında "Milli Parklar Daire Başkanlığı" olarak düzenlenmiştir.

1991'de İse Kurum, yeniden Genel Müdürlük statüsü kazandı.

1992-3800 Sayılı Orman Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun,

2003-"4856 Sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun" ile Çevre ve Orman Bakanlıkları birleştirilmiş, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü" olarak yeniden yapılandırılmıştır.

2003 tarihinde çıkartılan 4848 sayılı Yasa ile Kültür ve Turizm Bakanlıkları Birleştirilmiş ve Genel Müdürlüğün ismi de "Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir (Tabiat Varlıkları çıkarılmıştır).

2011-Tarih ve 645 Sayılı "T.C.Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"

2011-644 Sayılı "T.C.Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" (Resmi Gazete, 04 Temmuz 2011 Tarih ve 27984 Sayı), Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

2018-Tarihinde Cumhurbaşkanlığı 1 No'lu Kararnamesi ile Tarım ve Orman Bakanlığı Kurulmuştur.

Ülkemizin yaklaşık yüzde 9'u korunan alan statüsündedir. Bakanlık, her yıl korunan alanları yüzde 20 arttırarak 2023 yılı itibariyle korunan alanları ülke yüzölçümünün yüzde 17'sine ulaştırmayı hedeflemektedir. Ülkemizde, cumhuriyet döneminde 1930'lu yıllarda başlayan korumacı yaklaşımlar yaklaşık 80 yıllık bir koruma kültürü oluşturmuş ve farklı yasal metinlerle uygulama altyapısını oluşturmaya dönük örgütlenme adına mesafe kat edilmiştir.

Korunan Alan Yönetimi Ülkemizde, 1970'li yıllarda başlamış olup, korunan alanlardan T.C. Orman Bakanlığı sorumlu iken,

- 13.12.1983 tarihinde T.C. Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı,
- 08.05.2003 tarihinde T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı

- 09 Temmuz 2018 tarihinde T.C.Tarım ve Orman Bakanlığı sorumlu kurumlardır.

Günümüzde Korunan Alanlardan Sorumlu Kurumlar ise;

- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü)
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü)
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü)'dir.

Ülke Mekansal Planlama Hiyerarşisi

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği (Resmi Gazete Tarihi: 14.06.2014 Resmi Gazete Sayısı: 29030)

Mekânsal Strateji Planı

1/250.000, 1/500.000 veya daha üst ölçek haritalar

Çevre Düzeni Planı

1/200.000, 1/100.000, 1/50.000, 1/25.000

Nazım İmar Planı

1/5.000 ölçekte, büyükşehir belediyelerinde 1/5000 ile 1/25.000

Uygulama İmar Planı

1/1.000 ölçekte

Ayrıca, Ulaşım Ana Planı, Uzun Devreli Gelişme Planı, Bütünleşik Kıyı Alanları Planı, Koruma Amaçlı İmar Planları ve Kentsel Tasarım Projeleri yer almaktadır. Kalkınma Bakanlığı tarafından 26 Bölgede Bölge Kalkınma Planları, (Bölge Kalkınma Ajansları tarafından) yapılmıştır. Ancak bu planlar fiziki plan değildir.

2. KORUNAN ALAN VE PLANLAMA

1956 yılında yürürlüğe giren ve hala yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25. Maddesi'nde ilk kez "Milli Park" kavramından bahsedilerek, bu yasa kapsamında, 1958 yılında, Yozgat Çamlığı, (264 ha.) Ülkemizin ilk Milli parkı olarak ilan edilmiştir.

A.B.D.'de Milli Parklar Servisi'nde eğitim görerek yurda dönen ve 1965 yılında ilk Milli Parklar Dairesi Başkanı olarak atanan Zekai BAYER, 1966 yılında Milli Parklar-Önemi, İlişkileri ve Planlaması adlı ve ilk kez planlamadan bahseden kitabı kaleme almıştır (Bayer, 2000).

İlk Milli Park ilanından sonra çıkarılan 1959 tarihli ve 6885 sayılı "Milli Parkların Ayrılma, İdare ve İşletilmelerine Ait Yönetmelik" kaldırılarak, 1973 tarih ve 14456 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "Milli Parkların Ayrılma, PLANLAMA, Uygulama ve Yönetimine Ait Yönetmelik" kabul edilmiş olup ilk kez Planlama kavramı yasal metinlerde yerini almıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı (D.P.T.) bünyesinde 1967 yılında kuruluşu gerçekleştirilen Turizm Komisyonu kapsamında Amerika Ulusal Milli Park Servisi'nde çalışan 12 adet uzmanın öncülüğünde ve Milletlerarası Kalkınma Dairesi (USAID)'nin yardımları ile ülkemizde ilk Milli Park Master Planları yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalara Milli Parklar Servisinde çalışan teknik personel ile üniversite öğretim üyeleri de katılmıştır. 1971 yılında tamamlanan bu planlar daha çok mevcut gelişmeler ışığında öneri ve tavsiye niteliğindeki planlardır. 1990'lı yıllara kadar Milli Parklar Dairesi'nde planlamaya dönük herhangi bir çalışma yapılmamış, 1991 yılında Başkomutan Tarihi Milli Park Master Planı ancak tamamlanabilmiştir.

1990'lı yıllar sonrasında korunan alanlara yönelik Master Plan Çalışmaları hız kazanmış, tüm korunan alanlar için UDGP'nin hazırlanmasına hız verilmiş ve Planlama çalışmalarının

tamamlanması ve uygulamaya geçilebilmesi amacıyla Temmuz 2000'de Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Uzun Devreli Gelişme Planı Büro Koordinatörlüğü oluşturulmuştur. Bu tarihten itibaren 33 alan için UDGP'nin hazırlanmasına yönelik özel sektör kuruluşlarına ve üniversitelere ihale açılmıştır. 2022 yılına kadar toplam 48 adet Milli Parkımız (884.566) ve 259 adet Tabiat Parkı (106.775) bulunmaktadır. 2022 yılına kadar 38 adet milli parkın master plan çalışmaları tamamlanmıştır.

- Millî park arazileri kamuya aittir.
- Kişilere ait alanların millî park şartlarını taşıdığı durumlarda Kamulaştırma Kanunu'na dayanılarak Tarım ve Orman Bakanlığınca kamulaştırma, devir, tahsis ya da bağış gibi formüllerle ilgili alan devletleştirilmekte ve millî park ilan edilmektedir.
- Tarım ve Orman Bakanlığı millî parkların düzenleme, yönetme, işletme veya işletme haklarına sahiptir.
- Bahsi geçen işletme hakkı yalnızca devlet ormanı kapsamında olmayan millî parklar için geçerli olup devlet ormanlarının işletme hakkı anayasanın 169. maddesi gereğince devredilememektedir.

Türkiye'de, Milli Parklar ve diğer korunan alanlar için planlama esasları, 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 4'üncü Maddesi'nde düzenlenmiştir. Bu madde de, *'Milli Park olarak belirlenen alanların özellik ve nitelikleri göz önünde tutularak, koruma ve kullanma amaçlarını gerçekleştirmek üzere, kuruluş, geliştirme ve işletilmelerini kapsayan gelişme planı, ilgili bakanlıkların olumlu görüşleri ve gerektiğinde fiili katkılarıyla, Mülga Çevre ve Orman Bakanlığınca hazırlanır ve yürürlüğe konur'* denmektedir. Ayrıca bu maddede, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı ve Tabiatı Koruma Alanı olarak belirlenen alanlar için gerekli planların da hazırlanacağı ifadesi yer almaktadır.

2011 tarih ve 645 sayılı *"T.C.Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"* kapsamında (T.C.Tarım ve Orman Bakanlığı) bakanlık bünyesinde yer alan Doğa Koruma ve Milli Park Genel Müdürlüğü, 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu ile verilen görevleri yürütmekten sorumlu tutularak planlamaya dönük iş ve işlemleri yapmakla yükümlü tutulmuştur.

2011 tarih ve 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve buna dayalı çıkarılan söz konusu yönetmeliğin; yetki karmaşası yaratacak şekilde, uzmanlık alanı ve uygulama deneyimini dikkate almadan hangi alan için olursa olsun, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü sorumluluğundaki alanları da kapsayacak şekilde, korunan alanların tescili, ilanı ve planlamasıyla ilgili yetkileri tek bakanlıkta, T.C.Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nda toplamış olması kabul edilecek bir durum değildir.

Son Durum: Tabiat Parkı ve Milli Park Gelişme Planı T.C.Tarım ve Orman Bakanlığı'nca yürürlüğe konur. Gelişme Planındaki yerleşmelere ilişkin imar planları Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün uygun görüşü ile T.C.Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca Onaylanır.

2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun yukarıda açıklanan ilgili maddesi kapsamında; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından *'Uzun Devreli Gelişme Planı ve Yönetim Planı Genel Teknik Şartnamesi'* hazırlanmıştır (Arda, 2003). Bu şartnamede, Milli Parklar ve Tabiat Parkları için Uzun Devreli Gelişme Planları, Tabiatı Koruma Alanları ve Tabiat Anıtları için ise Yönetim Planları'nın hazırlanacağı belirtilmektedir. Şartnameye göre; *"Uzun Devreli Gelişme Planı; Ekolojik planlama yaklaşımı ile özellik ve nitelikleri göz önünde tutularak, Milli Park ve Tabiat Parkı statüsündeki alanların korunması, kaynak değerlerinin devamlılığının sağlanması, geliştirilmesi, yönetimi ve tanıtılması ile ilgili planlama esaslarını; bu planda öngörülen koruma ve gelişim bölgelerinde her türlü yerleşme ve diğer kullanım kararları ve yerleşim birimlerinin gelişme*

alanları için yapılacak her ölçekteki uygulama imar planları ile uygulama projeleri ve uygulama programlarına esas oluşturan, bunlara ilişkin karar ve hükümleri belirleyen, bilimsel raporuyla bir bütün olan ve 1/25.000 veya alanın büyüklüğüne göre gerektiğinde daha alt ölçekli fiziki plan"ı ifade etmektedir.

Uzun Devreli Gelişme Planları, çeşitli yasalarla tanımlanan özel amaçlı, imar yasası uyarınca hazırlanan ve imar planlarının hükümlerini geçersiz kılan imar planlarıdır. 1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'na göre *"Ulusal park olarak belirlenen yerlerin, özellik ve niteliklerine uygun olarak korunması, geliştirilmesi ve işletilmesi amacı ile hazırlanan plandır. İlgili bakanlıkların (Milli Savunma, Bayındırlık ve İskan ve Kültür ve Turizm Bakanlıkları) olumlu görüşü alınarak Mülga T.C.Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılarak Bakanlık tarafından onanır"*

Ülkemizde ve tüm dünyada alışlagelen bir biçimde ulusal parklar çoğunlukla doğa koruma alanlarıyla eş olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle ulusal park planlamaları olarak bilinen ulusal park uzun devreli gelişme planları (master plan)'nda uygulanan aşama ve süreçlerin benzerleri diğer korunan alan formları içinde aynı olmamakla beraber benzer özellikler taşımaktadır (Demirel, 2005).

12 Aralık 1986 tarihli *"Milli Parklar Yönetmeliği"* nin 13. maddesi ise, 1983 yılında yürürlüğe konulan 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nda belirtilen Doğa Koruma Alanları ile ilgili olarak; *"tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı olarak tespit edilmiş yerler için hazırlanacak planlar; milli park planlama usul ve teknikleriyle, uygulanan statünün amaçları, kriterleri, genel politika ve ilkeler ile uyumlu olarak ve planlanan sahanın kaynak değerleri ve özellikleri göz önünde bulundurularak, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşü alınarak hazırlanır ve bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe konur"* şeklinde ifade edilmektedir.

Ülkemizde 1990'lı Yıllara Kadar Sürdürülen Uzun Devreli Gelişme Plan Aşamaları

A.B.D. ve Kanada'da 1970 ile 80'li yıllar arası kısa süreli olarak kullanılan, ülkemizde ise 1990'lı yıllara kadar sürdürülen Mili Park Uzun Devreli Gelişme Planları, daha çok Klasik Planlama yaklaşımı olarak adlandırılmıştır. Yapılan planların gerçekçi olmadığı ve plan aşamalarının birbirleriyle çok fazla ilintili olmayan bir devamlılık göstermesi nedeniyle terk edilerek yerini Yönetim Planı, Birleşik Planlar ve Stratejik Planlara bırakmıştır.

Milli Park Planları, 5 Yıllık Kalkınma Planları, Varsa Bölge Planları, Üst Ölçekli Fiziki Planlamalar ve Çevre Düzeni Planları ile İmar Planları gibi planlarla da planlama tekniği yönünden uyumlu olmalıdır.

Milli park karakterine sahip olduğu saptanan alanlar için öncelikle iki plan hazırlanır.

- 1/5000 ve daha küçük ölçeklerde kararlar getiren Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planı
- 1/5000 ve daha büyük ölçeklerde kararlar getiren Milli Park Yerel Gelişme Planı Uzun Devreli ve Yerel Gelişme Planları dışında iki önemli çalışma daha bulunmaktadır. Birincisi, Uygulama Projeleri, diğeri ise Kaynak Amenajmanı planlarıdır.

Uzun Devreli Gelişme Plan Aşamaları (Demirel, 2005).

1/ Kaynak Değerlerini Belirlemeye Yönelik Etüd-Envanter Çalışmaları

Alanın doğal (coğrafi konum, jeolojik, jeomorfolojik yapısı, toprak, iklim koşulları, flora, fauna, hidrolojik özellikler), kültürel (arazi kullanımı, sosyo-ekonomik durum, folklor, sosyal altyapı, geleneksel mimari ve el sanatları, gelenek görenekler, kültürel, tarihi ve arkeolojik değerler) ve rekreasyonel ve turistik kaynak değerleri ilgili bilgi toplanır.

2/Planlama Amacının Saptanması

Envanter çalışmaları doğrultusunda planlama amacı ve ilkeler saptanır.

3/Sınırlama

Parkın kaynak değerleri göz önünde tutularak kaynak değerleri bütünlüğü, peyzaj bütünlüğü ve yönetim bütünlüğü sağlamak üzere parkın doğal ve gerçek sınırları belirlenir.

4/Zonlama

Plan amacı doğrultusunda koruma-kullanma alanları sınırları kesin olarak belirlenir. Genellikle 3 zona ayrılır. Bunlar, mutlak koruma zonu, tampon zon ve gelişme zonudur.

5/Gelişim Planlaması

Park yönetimi için gerekli olan hizmet ve tesislerle birlikte, ziyaretçilerin park girişinden park çıkışına kadar geçirdikleri süre içinde ihtiyaçlarını karşılayacak hizmet ve tesislerin planlanmasını içerir.

6/Sosyo-Ekonomik Değerlendirme ve Fizibilite Çalışmaları

Yapılacak iş ve eylemlerin ekonomik boyutları, yerel halkın sosyal ve ekonomik yapısı etrafıca incelenir. Park alanında gerçekleştirilen uygulamaların getirebileceği kısıtlamalar sonucu burada yaşayan yerel halkın mağdur olmaması için ilgili kamu kurum ve kuruluşları kanalıyla iyileştirilmesi yönünde desteklenmelerinin yolları araştırılır.

7/Yatırımların Programlanması

Parka yönelik yatırımlardan hangilerinin ne zaman başlanıp bitirileceği planlanır. Ziyaretçiler için hizmet kadroları belirlenir.

8/Eşgüdüm ve Onay

Son aşama olup üniversiteler ve yerel yönetimlerin katılımı ve değerlendirmesi istenir. Ardından ilgili kamu kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak ilgili bakanlıkça yürürlüğe konulur.

Uzun Devreli Gelişme Planı Özellikleri

- Planı uygulayacak iradenin yeterli "plan kültürü" ve "plan deneyimi" olduğunu varsayar,
- Fiziki bir plandır, raporu ile bütünlük taşır,
- Planlama mevzuatı içinde yer almaktadır,
- Multidisipliner çalışmayı içerir,
- Plan kararları, süreklilik ve esneklik taşır,
- Geri beslemeli sürece sahiptir,
- Uygulama proje ve programlarını tarif eder,
- Yönetim organizasyonunu önerir,
- Veri tabanı oluşturur.

3. ÜLKEMİZDE UZUN DEVRELİ GELİŞME PLAN AŞAMALARI

Türkiye’de hazırlanan UDGP’leri, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmaktadır. UDGP Teknik Şartnamesi dört bölümden oluşmaktadır; (Düzgüneş, 2015).

1. Bölüm

Madde 1. Amaç ve Kapsam

Madde 2. Tarifler ve Tanımlar

Madde 3. Genel Esaslar

Madde 4. Bu Şartnamenin Uygulandığı Yerler

Madde 5. Planlama İlkeleri

Madde 6. Yasaklanan Faaliyetler

2. Bölüm

Madde 7. UDGP Düzenlenmesi

Madde 8. Analitik Etüt Raporu; Mevcut Durum Tespiti Sentez

Madde 9. Planlama

3. Bölüm

Madde 10. Düzenlenecek Haritalar

4. Bölüm:

Madde 11. Çizim ve Teknikleri

Plan Aşamaları

1. Analitik Etüd

2. Sentez Verilerin Analizi

3. Planlama

4. Onay

10 Mantıksal Adım İzlenmektedir (Koşdemir, 2018)

1. Tanımlama
2. *Değerlendirme*
3. İdeal Hedefler
4. Sınırlayıcılar Ve Destekleyiciler
5. Uygulama Hedefleri
6. Faaliyetler
7. Plan Kararları
8. Uygulama
9. İzleme
10. Yenileme

Planlama Öncesi

- Planı yapılacak alanın haritaları temin edilir
- Alanın planlama sürecine başlamadan önce Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne plan çalışmalarına başlandığı hususunda Bölge Müdürlüğü tarafından bilgi verilir
- İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi toplanır.

Örneğin;

- Orman Genel Müdürlüğü'nden, orman yolları, orman tahdit sınırları veya orman kadastro sınırları ve orman amenajman planları;
- Meteoroloji Genel Müdürlüğünden, geçmiş 20 yıllık bölgesel/yerel meteoroloji istasyonu kayıtları (aylık ve yıllık meteorolojik veriler, yağışların etkenliği, iklim tipleri vb.)
- İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği'nden, arazi kullanımı, toprak kabiliyeti, eğim, köy yolları, kırsal altyapı, sulama projeleri, göletler vb. tesisler, tarımsal sulama amacına yönelik projeler ve varsa yeni iskan çalışmaları, onaylı köy planları
- Vejetasyon dönemi dikkate alınarak planın hazırlamasına ilişkin idari ve yasal süreçler başlatılır (ihale edilecekse ödenek ayrılması, şartnamelerin hazırlanması, ihale süreci, sözleşmenin imzalanması vb)
- Alanın özelliklerine göre planlama ekibi oluşturulur.

Çalışma Yöntemi ve İş Programı

- Planın bütününe ve bölümlerine ilişkin metodoloji belirlenir
- Arazi çalışmalarının zaman çizelgesi belirlenir

1. Aşama: Analitik Etüt ve Veri Toplama

Doğa koruma alanlarında yapılan planlama çalışmalarının sağlıklı ve uygulanabilir olması için, doğal ve kültürel kaynak değerlerinin saptanmasının yanı sıra bölge halkının sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin belirlenerek, alandan yararlanma biçimi ve beklentilerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu aşamada arazi ve literatür çalışmalarından elde edilen veriler toplanarak mevcut durum ortaya konulmakta ve halihazır haritalara aktarılacak bilgi paftaları oluşturulmaktadır (Çizelge 1).

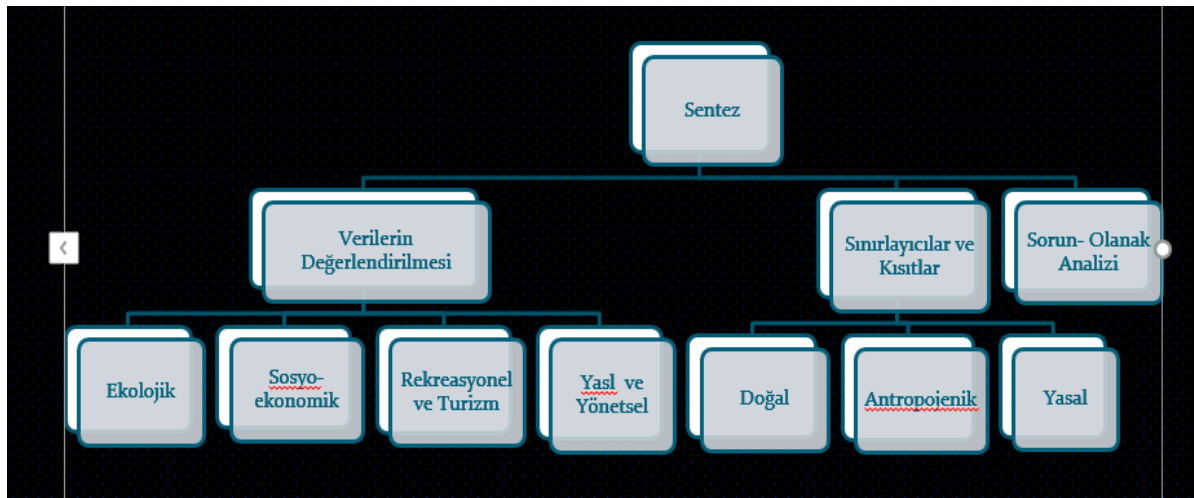
Çizelge 1. Analitik etüt ve veri toplama

Konumu	Doğal Yapı	Tarihi ve Kültürel Yapı	Sosyo-ekonomik Yapı	İdari ve Yasal Durum	Teknik Sosyal Altyapı	Çevre Sorunları
<i>Coğrafi Konum</i>	<i>Jeoloji</i>	<i>Arkeolojik Özellikler</i>	<i>Tarım</i>	<i>Mülkiyet</i>	<i>Sosyal Altyapı</i>	<i>Hava Kirliliği</i>
<i>Ulaşım</i>	<i>Jeomorfoloji</i>	<i>Tarihi Özellikler</i>	<i>Hayvancılık</i>	<i>Arazi Kullanımı</i>	<i>Teknik Altyapı</i>	<i>Su Kirliliği</i>
	<i>İklim</i>	<i>Sosyo-Kültürel Özellikler</i>	<i>Ormancılık</i>	<i>İdari Yapı</i>	<i>Yollar</i>	<i>Toprak Kirliliği</i>

	Hidroloji		Turizm ve Rekreasyon	Yasal Durum	İçme ve Kullanma Suyu	Gürültü Kirliliği
	Toprak			Bölgeye Yönelik Projeler	Atıksu ve Aritma	Görüntü Kirliliği
	Ekolojik Yapı				Katı Atık	Aşırı ve KontROLSÜZ Kullanım
	Ekosistem				Otopark	
	Vejetasyon				Enerji Nakil ve Haberleşme Hatları	
	Habitat					
	Biyolojik Yapı					
	Flora					
	Fauna					

II. Aşama: Sentez ve Değerlendirme

Bu bölümün amacı; korunan alanın neden önemli olduğunu tanımlamak ve anlamaktır. Korunan alana ait kaynak değerlerinin tanımlandığı ve bu değerlerin birbirleriyle ilişkilendirildiği, sorun ve olanakların tanımlanmasının yapıldığı bölümdür. Aynı zamanda yasal, doğal ve antropojenik sınırlayıcılar, tehdit ve fırsatlar da bu bölümde tanımlanır (Şekil 1).

Şekil 1. Sentez ve değerlendirme aşaması

III. Aşama: Planlama

- Vizyon (Hedef)/Misyon (Amaç) ve planların belirlenmesi
- Stratejiler, özel amaçlar ve faaliyetlerin tanımlanması
- Zonlamanın yapılması
- Sürdürülebilir yönetim mekanizmasının tanımlanması
- Finans mekanizmasının tanımlanması
- İzleme programının tanımlanması

Bölgelemede;

- Alanın Ana Kaynak Değerleri,
- Kaynak Değerlerinin Hassasiyeti,
- Nadirliği,
- Onarılabiliirliği,
- Endemizm,
- Risk Faktörleri,
- Ekosistem Bütünlüğü,
- Peyzaj Çeşitliliği,
- Türler İçin Uygun Yaşam Alanı Genişliği vb.
- Geleneksel Kullanımlar ve Sosyo-Kültürel Değerler,
- Mülkiyet Durumu,
- Yasal,
- Çevresel,
- Antropojenik ve Fiziki Faktörler,
- Diğer Sınırlayıcılar ve Alana Özel Muhtemel Diğer Unsurlar dikkate alınmaktadır.

Plan kararlarının iki genel başlık altında hazırlanmaktadır.

1.Genel Hükümler, alanın tamamına ilişkin düzenlemeleri,

2.Özel Hükümler, alanda yapılan bölgeleme bazında bölgelere ilişkin düzenlemeleri içerir.

2012/9 sayılı 'Korunan Alanlarda Koruma Bölgelerinin Belirlenmesi' konulu Genelge kapsamında 4 bölge belirlenmiştir.

Koruma Bölgeleri; Mutlak Koruma Bölgesi, Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi ve Kontrollü Kullanım Bölgesi

IV. Aşama: Onay Süreci

- Taslak Planının hazırlanarak/hazırlattırılarak Bölge Müdürlüğünce değerlendirilmesi
- Genel Müdürlükte gelişme planının incelenmesi ve son şeklinin verilmesi
- Taslak planın, planı hazırlayan Bölge tarafından Makam'a sunulması
- Taslak Planının ilgili kurum ve kuruluşların görüşüne sunulması

- Elde edilen görüşlerin planı hazırlayan/ hazırlattıran Bölge Müdürlüğünce değerlendirilerek taslak planının Genel Müdürlükle koordineli olarak gözden geçirilmesi

Planın Son Halinin Verilmesi

- Müsteşarlık makamına planın son halinin sunulması
- Bakanlık makamından onay yetkisinin alınabilmesi için 2 adet parafli plan takımının (rapor, plan paftası, onay sayfası imzalı) Genel Müdürlüğe gönderilmesi
- Onay yetkisinin Genel Müdürlük tarafından Bakanlık Makamından alınması
- Alınan Onay yetkisinin Genel Müdürlük tarafından Bölge Müdürlüğüne gönderilmesi ve çoğaltma nüshalarının istenmesi
- Planın Onaya sunulmak üzere çoğaltmaların yapılarak Genel Müdürlüğe gönderilmesi
- Onaylanması
- Bölge Müdürlüklerince plan dağıtımının yapılması

Revizyon

Planların ihtiyaca cevap vermediği ve uygulamasında problem olduğu durumlarda plan yenilenir ve Revizyon Planı adını alır.

Revizyona ihtiyaç var mı?

Revizyon Gerekçesinin belirlenmesi

Gerekçe Raporunun Düzenlenerek Genel Müdürlüğe Gönderilmesi

Revizyon Kararının Verilmesi

Planlama Sürecine Başlanması

4. YENİ YÖNETİM PLANI (STRATEJİK PLAN)

T.C.Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve 2017-2021 yıllarını kapsayan 4 yıllık Stratejik Plan (T.C.Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2017-2021)'da Ulusal Park Planları ile ilgili olarak (T.C.Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019);

SAPTAMA 1: Kanunda korunan alanlar için hazırlanacak planların yapım usulü ve içeriği ile ilgili açıklayıcı, net, kesin ifadeler bulunmaması

SAPTAMA 2: Orman ve orman rejimi dışındaki korunan alanların (milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, yaban hayatı geliştirme sahası, yaban hayatı koruma sahası vb.) tespiti ve yönetimi Orman ve Su İşleri Bakanlığı uhdesinde olmasına rağmen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Bakanlar Kuruluna teklif edilmesi

SAPTAMA 3: Kanunda her bir korunan alan için yapılacak olan plan ile yapım usulü ve içeriğinin temel olarak tanımlanması ve bu konuda gerekli yasal düzenlemelerin yapılması

Yukarıdaki bu saptamaların ışığında ülkemizde bu alanlarda plan yapma ve yaptırma yetkisi bulunan T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2007 yılı içerisinde Korunan alan planlama çalışmalarında yaptığı son düzenlemelerle, UDGP'leri uluslararası standartlara (Korunan alanlar için 'Yönetim Planları') oldukça yaklaştırmıştır.

2007 yılı içerisinde, Uzun Devreli Gelişme Planı Genel Teknik Şartnamesi'nde, iki konuda yapılan yeni düzenlemeler, ülkemizde yürütülen bu planlama çalışmalarında önemli adımlar olarak değerlendirilebilir (Cırık, 2007).

Birincisi, EYLEM PLANLARI; eylemi, sorumlu birimi, uygulama yerini, uygulama zamanını, nasıl ve niçin uygulanacağını, çıktıları, başarı göstergelerini ve izleme /değerlendirme yöntemini içermektedir.

İkinci önemli düzenleme, ise TÜM İLGİ GRUPLARININ (yerel halk, STK, üniversite, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vb.) planlama sürecine dahil edilmesidir.

Korunan alan yönetimi kavramı ilk kez 1972 yılında 2. Dünya Milli Parklar Konferansı'nda gündeme gelmiştir. Bu konferansta milli parklara yönelik olarak parkın içindeki ve dışındaki çevresel etmenleri inceleyen, iyileştirmeye yönelik eylemleri ortaya koyan yıllık park çevre raporunun hazırlanması tavsiye edilmiştir (Hockings vd., 2004).

Korunan alan yönetim planlamasında TEMEL İLKELER şunlardır (Demirayak, 2006);

- Kaynak değerlerinin korunarak sürdürülebilirliğini sağlamak,
- Her türlü yatırım ve kullanımda bilimsel verileri etkin olarak hayata geçirmek,
- Sektörel koordinasyon ve eşgüdümü sağlayan kurumsal yapıyı oluşturmak,
- Kaynak değerleri üzerindeki baskıyı ve etkiyi en aza indirmek veya ortadan kaldırmak,
- Planlama ve karar süreçlerine halkın katılımını sağlamak

IUCN tarafından önerilen yeni yönetim modeline göre ortaya konan YÖNETİM PLANI,

- Planlama Sürecinin,
- Yönetim yaklaşımının belgelenmesinin,
- Alınan kararların,
- Bunların temelinin ve gelecekteki yönetim için rehber niteliğini taşımaktadır.

YÖNETİM PLANI ile birlikte ya ondan esinlenerek geliştirilmiş veya onu destekleyen Başka Planlar ve Belgeler de vardır. Bunlar;

İş Planları: Korunan alanın ekonomik açıdan daha kendine yeterli olmasına yardımcı olan planlardır.

Birleşik Planlar: Korunan alan örgütü için çalışan personel ile birlikte korunan alan yönetiminin performansını ortaya koyar.

Alan Yönetimi Planı: Büyük korunan alanlar içinde yer alan belli başlı ziyaretçi noktaları gibi yoğun yönetim gerektiren alanlar için yapılır.

Gelişme Planları: Alanı etkileyen herhangi bir yatırıma (örneğin ziyaretçi merkezi gibi) rehberlik amacıyla gerekli olabilir.

Sektör Planları: Bu planlar, ziyaretçi yönetimi ve türlerin korunması amacıyla geliştirilir.

Uygulama Planları: Bu planlar, belirli yönetim eylemlerinin nasıl ve ne zaman gerçekleştirileceği ile ilgili ayrıntı bilgi içerirler.

Son yıllarda özellikle tüm paydaşları yönetime ortak kılmaya yönelik çeşitli modeller (Yönetişim) geliştirilmiştir. Ortak Akıl-Ortak Fayda temelinde yeni planlama yaklaşımları geliştirilmiştir.

Planning Gains: Kazançların Planlanması

Planning Obligation: Yükümlülüklerin ve Sorumlulukların Planlanması

Planning Agreements: Sözleşmeli Planlama

Stratejik Eleştirel Düşünce

- Uzun vadeli stratejilere odaklanan bir alan kullanım senaryosu ve gelişme alanı yer seçimi kararı,
- Stratejik eleştirel düşünce teknikleri ile sorunları tanımlama, sınırlı bir sürede sorunlarla baş etme, tanımlı bir alana yönelme, yenilikçi, rasyonel kararlar verebilme,
- Hiçbir problemin tek bir çözümünün olmayacağı, çözümlerin her zaman alternatiflerinin de olabileceği,

Stratejik Eleştirel Düşünce Sistematiği

Bütünleşik Değerlendirme ve Sentez Süreci-5 adımdan oluşmaktadır.

1/Aktör analizi ve rol belirleme (Kamu-Özel, STK, Dernek, vb.)

2/Sorun Analizi

3/Hedef Belirleme (hedeflerin belirlenmesi listesi)

4/Hedeflerin Sınanması

5/Gelişme Vizyonu Oluşturma

Dünyada sayıları giderek artan korunan alanların etkin bir biçimde korunması da orantılı bir şekilde zorlaşmaktadır. Bu nedenle IUCN bünyesinde yer alan Dünya Korunan Alanlar Komisyonu (WCPA), etkin bir koruma için yeni bir yönetim ve planlama modeli oluşturmuştur. IUCN'e göre ise yönetim planı modeli şu şekildedir (Thomas ve Middleton, 2003).

Yönetim Planlaması Üç Ana Halkadan Oluşmaktadır:

1/Yönetim Planının Oluşturulması/Hazırlanması

2/Planın Uygulanması

3/Planın İzlenmesi ve Gözden Geçirilmesi

Çizelge 2_Yeni Yönetim Planı (Stratejik Plan) Plan Aşamaları

Planlama Öncesi	Sürecin neleri başaracağını, nasıl uygulanacağını, zamanlama sorunlarını ve kimlerin katılacağını belirler.
Bilgi Toplama	Veri Toplama, Altyapı araştırması ve İlk Alan Çalışması
Bilginin Değerlendirilmesi	<u>İki aşamalı bir süreç;</u> 1/Nadir değerlerin ve anahtar elemanların tanımlanması, 2/Özel İlgi Gruplarına ve Yerel Halka "Özet Koruma Raporu'nun Sunumu

Sınırlayıcı Unsurlar Sunulan Olanaklar	Baskıların, Tehditlerin ve Fırsatların Saptanması
Yönetim Amacı	Yönetim Vizyonu, Felsefesi ve Hedefleri Geliştirme
Alternatifler	Yönetim Zonlarının Belirlenmesi
Yönetim Planı Taslağı	Taslak Planın; bütçe, yönetim felsefesi, yönetim kuruluşunun kararı ve yönetim planının amaçları doğrultusunda ele alınması
Katılımcı Yaklaşım	Halka danışma, taslak planın halka sergilenmesi
Önerilerin/Sunumların Değerlendirilmesi	Taslağın incelenmesi ve son planın oluşturulması, halkın kanaatlerinin ayrı bir belge olarak eklenmesi
Onay	Planın onaylanması
Uygulama	Yönetim planının uygulanması
Kontrol ve Değerlendirme	Gözlem ve inceleme
Gözden Geçirme	Yönetim planını gözden geçirme ve yenileştirme kararı

5. SONUÇ

Doğal kaynaklarımızı barındıran korunan alanlara yönelik olarak birbiri ardı sıra çıkarılan kanunlar ve yönetmeliklerle korunan alanlara sıçrayan kullanım talepleri, denetimsiz müdahalelerin önünü açan aykırı gelişmeler olarak not edilmelidir.

Ülkemiz Uzun Devreli Gelişme Planı aşamaları içerisinde Katılımcı Planlama Yaklaşımı ile Ziyaretçi Etki Yönetimi çalışmalarına yeteri kadar yer verilmemektedir. IUCN (Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği) Korunan Alan Yönetim Planları temel alınarak ülkemizde halen sürdürülmekte olan Korunan Alan Planlama sistematığı içerisinde Katılımcı Planlama Yaklaşımı ile Ziyaretçi Etki Düzenlemelerinin planın bir parçası olarak geliştirilebilmesine yönelik yapılması gerekenlere odaklanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Arda, S.S. (2003). Türkiye’de Doğa Koruma Alanı Uygulamaları ve Avrupa Birliği Mevzuatı ile Karşılaştırılması, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sos. Bil. Enst., Ankara.
- Bayer, Z. (2000). Türkiye’de Milli Parklar ve Tarihi Gelişmesi, Peyzaj Mimarlığı Kongresi, 19-21 Ekim 2000, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, Bildiriler Kitabı, s.119-126, Ankara.
- Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’nin 10. Taraflar Toplantısı, (2010). Japonya.
- Blaise, P. (1654). Pensées, Le livré de pochb, 1962, Paris.
- Cırık, U. (2007). Milli Parklar ve Uzun Devreli gelişme Planları, Planlama Dergisi, TMMOB Şehir ve Bölge Plancıları Odası, 1:45-50.
- Demirel,Ö. (2005). Doğa Koruma ve Milli Parklar, K.T.Ü.Genel Yayın No: 219,

- Fakülte Yayın No: 37, 424 s., K.T.Ü.Matbaası, Trabzon.
- Demirayak, F. (2006). Türkiye’de Korunan Alanlar için Yeni Bir Yaklaşım Ortaklaşa Yönetim, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dudley, N. and Stolton, S. (eds) (2008). Defining protected areas: an international conference in Almeria, Spain. Gland, Switzerland: IUCN. 220 pp
- Düzgüneş, E. (2015). Milli Park Planlamalarında Ziyaretçi Yönetimine İlişkin Yeni Bir Model Önerisi: Altındere Vadisi Milli Parkı (Maçka/Trabzon) Örneği, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon.
- Griffin, J. (2002). Turkey Protected Areas, Management Planning Guidelines Draft Version, Ankara.
- Hockings, M., Stolton, S. ve Dudley, N., 2004. Management Effectiveness: Assessing Managements of Protected Areas, Journal of Environmental Policy and Planning, 6,2, 157-174.
- Koşdemir, Z. (2018). T.C.Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2017-2021, Stratejik Plan-Korunan Doğal Alanların Planlama Onay ve Uygulama Süreçleri, T.C.Tarım ve Orman Bakanlığı Beydağları Sahil Milli Park Müdürlüğü, Korunan Doğal Alanların Bütüncül Planlama&Tasarım Süreçleri Eğitimi, Tubitak-2237-a Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı- 2018.
- Resmi Gazete Tarihi: 14.06.2014 Resmi Gazete Sayısı: 29030
- T.C.Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Mili Parklar Genel Müdürlüğü Milli Parklar Daire Başkanlığı, 2019.
- Thomas, L. and Middleton, J. (2003). Guidelines for Management Planning of Protected Areas. Protected Area Guidelines Series No. 10 World Commission on Protected Areas (WCPA), IUCN-The World Conservation Union.
- T.C.Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2017). Şehircilik Şurası Bilgilendirme Kitapçığı, Kasım 2017, 84 sayfa, Ankara.
- UN (United Nations). (1980). The Growth in th World’s Urban and Rural Population 1950-2000, Population Studies, No:68, Newyork.
- United Nations (2017). World Population Prospects: The 2017 Revision: Key Findings and Advance Tables. United Nations Department of Economic and Social Affairs/Population Division.
- Wiemann, C., (1996). “Downsizing Infrastructure”, Technology Review, May/June, 1996.
- Resmi Gazete, (2012). Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik/19.07.2012 tarihli ve 28358 sayılı)